

† ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΔΡΑΚΑΤΟΣ*

Επιτόπια λαογραφική έρευνα του Κέντρου Λαογραφίας

Το Κέντρον Ερεύνης της Ελληνικής Λαογραφίας από την ίδρυσή του έχει συνδεθεί με την επιτόπια έρευνα, κύριο πεδίο έρευνας των εμπειρικών επιστημών, συμπεριλαμβανομένης της Λαογραφίας. Στον ιδρυτικό νόμο του Λαογραφικού Αρχείου (Νόμος 1304, 18 Απριλίου 1918, ΦΕΚ 85, σ. 520, αρ. 2) αναφέρεται μεταξύ των θεμελιωδών υποχρεώσεών του να «περισυλλέγη πάσαν λαογραφικήν ύλην...», την οποία πρέπει να ταξινομεί, μελετά και δημοσιεύει. Η πρώτη αποστολή, διάρκειας πενήντα ημερών, πραγματοποιήθηκε από τον Στίλ. Κυριάκιδη στη Θράκη το 1920.

Η επιτόπια λαογραφική-εθνογραφική έρευνα είναι η κύρια μέθοδος που χρησιμοποιείται στην επιστήμη της Λαογραφίας, καθώς και στις συναφείς κοινωνικές επιστήμες (π.χ. στην Κοινωνική Ανθρωπολογία). Μέσω αυτής της μεθόδου το Κέντρο Λαογραφίας απέκτησε τον κύριο όγκο του υλικού, από τις σημαντικότερες πηγές γνώσης των λαογράφων, ιστορικών και των λοιπών κοινωνικών επιστημόνων.

Η επιστήμη της λαογραφίας είναι, πρωταρχικά, η επιστήμη του ζωντανού λαϊκού πολιτισμού και οι ερευνητές του Κέντρου, τον ερευνούν στην εξέλιξη και στους συνεχείς μετασχηματισμούς του. Η λαογραφική επιτόπια έρευνα πρέπει γι' αυτό να έχει διάρκεια, ώστε να μπορούν να καταγραφούν και να αξιολογηθούν τα κοινωνικά και τα πολιτισμικά φαινόμενα και οι μετασχηματισμοί τους. Η επιτόπια λαογραφική έρευνα για τους ερευνητές του Κέντρου Λαογραφίας, αλλά και για όσους διεξάγουν λαογραφική έρευνα, γενικότερα, αποφέρει καρπούς μόνον αφού εγκαθιδρυθεί μια σχέση αμοιβαίας εμπιστοσύνης μεταξύ ερευνητή και πληροφορητών του. Για να εξασφαλιστεί, όμως, η σχέση που θα οδηγήσει στη δημιουργία και στην παγίωση κλίματος εμπιστοσύνης, με επακό-

* Ακαδημαϊκός, Πρόεδρος της Εφορευτικής Επιτροπής του Κέντρου Λαογραφίας.

λουθο τη συλλογή έγκυρου και αξιόλογου υλικού, χρειάζεται χρόνος και επάνοδος στον ίδιο τόπο αρκετές φορές.

Το υλικό των λαογραφικών επιτοπίων ερευνών αποτελεί κατ' εξοχήν την βάση ανακοινώσεων σε επιστημονικά συνέδρια, άρθρων και βιβλίων των ερευνητών του Κέντρου Λαογραφίας. Εκτός από τα μηχανήματα, που καταγράφουν την προφορικότητα ο ερευνητής διευκολύνεται από συστηματικά ερωτηματολόγια του Κέντρου, όπως τα *Ζητήματα Ελληνικής Λαογραφίας* του Γ. Α. Μέγα, το *Ερωτηματολόγιο του παραδοσιακού υλικού βίου* των Στεφάνου Ημέλλου και Αικατερίνης Πολυμέρου-Καμηλάκη, με βάση τα οποία κατατάσσεται το ανέκδοτο υλικό. Η επιτόπια έρευνα σηματοδοτεί την επιστημονική ταυτότητα του Κέντρου Λαογραφίας, αλλά και των ερευνητών.

Το Αρχείο του Κέντρου Λαογραφίας, το πλουσιότερο αρχείο λαογραφικού/εθνογραφικού υλικού στον ελληνόφωνο κόσμο, από το οποίο έχουν αντλήσει πληροφορίες για τις διδακτορικές τους διατριβές και για άλλες επιστημονικές εργασίες πολλοί επιστήμονες και ακαδημαϊκοί δάσκαλοι, Έλληνες και μη, είναι το αποτέλεσμα αδιάκοπων επιτόπιων μελετών των ερευνητών του, σε χρόνια μάλιστα πολύ δύσκολα, όπως κατά την Κατοχή. Οι ολιγάριθμοι ερευνητές του, 30 από το 1918 έως σήμερα, έχουν πραγματοποιήσει 540 αποστολές για επιτόπια έρευνα και έχουν καταθέσει ισάριθμα χειρόγραφα, που αντιστοιχούν σε 200.000 σελίδες, 15.000 ώρες μουσικών καταγραφών, 5.000 φωτογραφίες, 8.500 μέτρα ταινιών 16mm και πολλές ταινίες βίντεο και ψηφιακών καταγραφών από τις δύο τελευταίες δεκαετίες. Το Αρχείο αυτό μπορεί και πρέπει να διατηρηθεί με τη συνέχιση των λαογραφικών καταγραφών που γίνεται στις αποστολές των ερευνητών, που δεν αποτελούν αφορμή για ταξιδιωτική περιήγηση, όπως έχει υποστηριχθεί.